

НАЛОЖИТЕЛНИ РЕФОРМИ ВЪ ЧИТАЛИЩНОТО ДЪЛО

I.

Централното управление на Читалищния съюзъ изработи миналата година¹⁾ по поръчка на Министерството на народното просвѣщение, Законопроектъ за народнитѣ читалища и библиотеки. Очакваше се, че той ще бѣде вотиранъ още въ миналата сесия на Народното събрание, ала по причини, които бѣха изтъкнати и въ отчета на управителния съветъ на Съюза предъ недавнашния седми редовенъ читалищенъ конгресъ (вж. в. „Читалищни вѣсти“, г. II, бр. 4), той бѣ отложенъ, което трѣбва да се съжелява, защото, колкото по-скоро се гласува законопроектътъ, толкова по-скоро България ще се покрие съ гъста мрежа автономни читалища²⁾ и толкова съ по-голѣмо право ще може да се говори за една нова ера въ нашето дѣло. Кое е особено важно, то е, че проектътъ предвижда единъ специаленъ читалищенъ данѣкъ, съ който завинаги ще се осигури материалното съществуване на нашитѣ културно-просвѣтни учреждения. Не по-малко важно е, че тежестта на читалищата, раздѣлени за пръвъ пѣтъ на общински, околийски и окръжни, се пренася занаяпредъ върху общодостъпнитѣ библиотеки, и че тия библиотеки ще се уреждатъ и управляватъ отъ специалисти библиотекари, подготвени за своята важна задача въ особени библиотечни курсове или въ университета, като се предвижда вече въ учебния планъ на Историко-филологическия факултетъ и науката библиотекознание. Изпълнятъ ли се тия условия, смѣло може се каза, че читалищата ще възлѣзатъ въ скоро време на оная висота, на която отдавна мечтаемъ да ги видимъ, и отдето тѣ, като можщи фаворите, ще прѣскаатъ още по-ярка свѣтлина изъ цѣлата страна.

Досегашнитѣ читалища, създадени главно по образца на предосвободителнитѣ, бѣха и сѣ, съ малки изключения, единъ видъ скромни клубове, въ които главното четиво бѣха и сѣ вестницитѣ. Не трѣбва да бждемъ неблагодарни и нека признаемъ искрено, че периодичниятъ печатъ игра и играе важна роля и въ живота на читалищата. Едно време публицисти като Ал. Екзархъ, Др. Цанковъ, Петко Славейковъ, М. Балабановъ и др. въ Турция, Раковски, Л. Каравеловъ, Хр. Ботйовъ и др. въ чужбина, даваха главната духовна храна и на читалищата. Тѣхнитѣ вестници, пълни не само съ общественно-политически новини, но и съ научни вѣсти и практички съвети, бѣха като че ли създадени за умственото и нравственото равнище на тогавашната град-

¹⁾ Статията е писана презъ октомврий, 1924 год.

²⁾ Трѣбва да се подчертае „автономни“, за да се разсѣе всѣко съмнение върху отношенията на Съюза и Държавата къмъ отдѣлнитѣ читалища. Всѣка принудена стегнатостъ води къмъ обезличаване. Целта е да се обединятъ читалищата върху началата на свободната федерация и взаимопомощъ, а не да се подчинятъ на една централна властъ.